

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ Ἀθανάσιος Χρηστόπουλος, μέγας ποιητὴς τῆς νέας Ἑλλάδος, ὁ καὶ προσηκόντως ἐπικληθεὶς νέος Ἀνακρέων, ἐγεννήθη ἐν τῇ Καστορίᾳ πόλει τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸ 1770 ἔτος, ἐκ γονέων πτωχῶν μὲν, ἀλλὰ τιμίων· πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν Ἰωάννης ὁ ἱερεὺς· οὗτος ὁ σεβάσμιος πατὴρ βλέπων τὴν πατρίδα ἐν τῇ μεγίστῃ δουλείᾳ, καὶ Τουρκικῇ ἀνομίᾳ, καὶ μὴ ὑποφέρων τὰ ἐκ τῆς τυραννίας δεινὰ βάσανα, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς δύο υἱοὺς Ἀθανάσιον καὶ Κυριακὸν, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Βλαχίαν, κυβερνωμένην ὑπὸ Χριστιανῶν ἡγεμόνων· ὅτε ἐξήρχετο τῆς φίλης του πατρίδος ἔλεγε δακρυβρόχων πρὸς τὰ νεαρά του τέκνα· « Ἄς πορευθῶμεν, φίλτατά μου τέκνα, εἰς χριστιανικὸν τόπον, διὰ νὰ φωτισθῇτε καὶ νὰ ὑμνήσετε μίαν ἡμέραν τὴν ἔνδοξον μὲν ποτὲ ταύτην χώραν τῆς γενέσεώς σας, νῦν δὲ στενάζουσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Τουρκικῆς ἀνομίας. » Προησθάνθη, φαίνεται, ὁ δυστυχὴς πατὴρ, ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, ὅτι ἐν τῶν τέκνων αὐτοῦ ἔμελλε πραγματικῶς νὰ ὑμνήσῃ μίαν ἡμέραν διὰ τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ ποιημάτων τὴν φιλτάτην του Ἑλλάδα.

Ὁ Ἀθανάσιος, πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ σεβασμίου ἱερέως, ἔχων μεγίστην εὐφυΐαν καὶ ὁξύνοϊαν, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ μείνῃ ταπεινὸς καὶ ἄσημος· παραδοθεὶς ψυχῇ τε καὶ πνεύματι εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἣτις ἐδιδάσκετο τότε ἐν Βουκουρεστίῳ ὑπὸ τοῦ περιφήμου Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλαβύτου, διεκρίθη μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του ὁ πρῶτος εἰς τὴν κατάληψιν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων, ποιητῶν τε καὶ πεζογρά-

ρων· γενόμενος διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του καὶ ἀκαμάτου ἐπιμελείας ἐγκρα-
τῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐθαυμάζετο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου,
ὅστις ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ συχνάκις ἔλεγεν αὐτῷ· « Τέκνον
μου, θεωρῶ ἑμαυτὸν εὐτυχῆ, ὅτι εἶμαι διδάσκαλός σου, καὶ σοὶ προ-
λέγω, ὅτι διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ παιδείας θέλεις τιμήσει τὴν πατρίδα
μας. »

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὰς Ἑλληνικὰς σπουδὰς του ἐν Βουκουρεστίῳ, καὶ
κατ' ὀρθῶς νὰ οἰκονομήσῃ ὀλίγα χρηματικὰ μέσα, ἐπορεύθη εἰς τὴν
Ἀκαδημίαν τῆς ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ Βούδας, φημιζομένην τότε. Ἐκεῖ ἐσπού-
δασε τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἄριστα· εἰς αὐτὴν ἤκουσε τὴν φιλολογίαν,
τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἱατρικὴν, καὶ πολλὰς ἄλλας ἐπιστημονικὰς γνώσεις.
Οὐχ ἦττον δὲ διεκρίθη καὶ ἐκεῖ διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐφυΐας· πρὸς
τιμὴν τοῦ ποιητοῦ μας Χρηστοπούλου, ἀναφέρομεν τὸ ἐξῆς ἄξιον λόγου.
Ἐν τῇ Βούδα ὑπῆρχε μεγίστη βιβλιοθήκη· ὁ Ἀθανάσιος ἄπορος ὢν μα-
θητῆς, καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀγοράσῃ βιβλία, ἐσύχναζε καθ' ἑκάστην εἰς
τὴν βιβλιοθήκην, ὅπου ἐσπούδαζεν ἱκανὰς ὥρας, ἐργαζόμενος καὶ λαμβά-
νων σημειώσεις· ὁ ἐπιστάτης τῆς βιβλιοθήκης βλέπων τὴν μεγίστην
αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, καὶ συμπαθεῖα κινούμενος πρὸς πτωχὸν Ἑλληνα σπου-
δαστὴν, ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ τὸν δίδῃ ὅ,τι βιβλίον ᾔθελεν· ἐν τῷ διαστή-
ματι λοιπὸν τῆς ἐν Βούδα διαμονῆς του, ἀνέγνωσε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν
ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ βιβλιοθήκῃ βιβλίων. Ὁ ἐπιστάτης οὗτος μετὰ
παρέλευσιν χρόνων, ὅσάκις ξένος τις ἐπεσκέπτετο τὴν βιβλιοθήκην, ἔλε-
γεν ἐν ἀπορίᾳ καὶ θαυμασμῷ, ὅτι εὗρέθη Ἑλλήν σπουδαστὴς νὰ διέλθῃ
τὰ πλεῖστα ἄξια λόγου συγγράμματα τῆς βιβλιοθήκης ταύτης.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν τῇ Βούδα σπουδῶν του ἐπορεύθη εἰς τὰς
Ἀκαδημίας τῆς Βενετίας καὶ τοῦ Παταβίου πρὸς ἐπαύξησιν τῶν γνώσεών
του· γενόμενος λοιπὸν καὶ ἐκεῖ ἀκροατῆς τῆς φιλολογίας, τῆς φιλοσοφίας,
τῆς ἱατρικῆς καὶ πολλῶν ἄλλων μαθημάτων, οἷον νομικῆς κ. τ. λ. ἐπέ-
στρεψεν εἰς τὴν Βλαχίαν. Σχολάρχης τότε ἐν Βουκουρεστίῳ ὑπῆρχεν ὁ
διάσημος Λαμπρὸς Φωτιάδης. Ὁ σοφὸς οὗτος διδάσκαλος τοσοῦτον ἠγάπα
τὸν Χρηστόπουλον καὶ ἐθαύμαζε τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ φιλολογικὴν
παιδείαν, ὥστε ἐθεώρει αὐτὸν ὡς Ἑλληνικὸν ἔπαινον· ὁ τότε ἡγεμὸν
Λ. Μουρούζης ἔχων μεγίστην ἀνάγκην τοιοῦτου πεπαιδευμένου ἀνδρός,
παρέλαβε τὸν Χρηστόπουλον, κατὰ σύστασιν τοῦ Φωτιάδου, πρὸς ἐκπαί-
δουσιν τῶν τέκνων του, τὸν ὅποιον εἶχε παρ' αὐτῷ περὶ πολλοῦ ἐν τε τῇ
Βλαχίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει. Οὗτος ὁ φιλόσοφος ἡγεμὸν ἐλτιμῶν τὴν

παιδείαν τοῦ Χρηστοπούλου, ἐθεώρει αὐτὸν οὐχὶ μόνον διδάσκαλον τῶν τέκνων του, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήθιον φίλον καὶ σύμβουλον. Γενόμενος ὁ Α. Μουρούζης ἡγεμὼν ἐν Μολδαυίᾳ μετεχειρίζετο αὐτὸν εἰς πολλὰς σπουδαίας ἐργασίας του· κατόπιν τοῦ ἡγεμόνος Α. Μουρούζη, ὁ Ἰωάννης Καρατζᾶς γενόμενος ἡγεμὼν ἐν Βλαχίᾳ, καὶ ἔχων ἀνάγκην τοιούτου ἀνδρὸς, προσεκάλεσεν αὐτὸν διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ μυστικὸν σύμβουλον ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ὠφελείᾳ· ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἔκαμε τότε τὸν πολιτικὸν κώδικα, μὲ τὸν ὁποῖον μέχρι σήμερον δικάζονται· ὁ κώδηξ οὗτος εἶναι μὲν σύντομος καὶ ἀτελής, πλὴν ὥς πρὸς τὴν ἐποχὴν του ἐν ἐλλείψει τελειότερου μεγίστην εἰς τὸν τόπον ἔφερεν ὠφέλειαν. Ζήσας ὁ Χρηστόπουλος ἐν Βλαχίᾳ ἱκανὰ ἔτη, προσεκτέσαστο καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων, καὶ ἐπὶ τῶν ἐντοπίων βαθμοὺς τῆς τιμῆς, καὶ μεγίστην ὑπόληψιν, κατέχων πάντοτε ὑψηλὰς θέσεις δικαστοῦ καὶ ὑπουργοῦ, ἔνεκα τῆς μεγίστης αὐτοῦ παιδείας, εὐφυΐας καὶ ἐμπειρίας.

Συνέγραψεν ὁ Χρηστόπουλος πολλὰ καὶ διάφορα ποιήματα, ἅτινα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ· ὅλα τὰ ποιήματά του εἶναι σύντομα κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀνακρέοντος· τὰ Βακχικά του εἶναι τὸ ἀριστούργημά του· ἐν αὐτοῖς φαίνεται ἡ ποιητικὴ φαντασία τοῦ ἀνδρὸς, ἐκφραζομένου διὰ τῆς ἀπλότητος μὲ ἔξοχον χάριν. Τὰ λυρικά του ἐπίσης εἶναι θαυμαστά· αἱ ποιήσεις τοῦ Α. Χρηστοπούλου ἀδόμεναι καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θέλουσι διατηρήσει ἀθάνατον τὴν μνήμην τοῦ νέου τῆς Ἑλλάδος Ἀνακρέοντος· συνέγραψε πρὸς τούτοις τὰ τῆς Πολιτικῆς Παράλληλα, τὸ δράμα τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἄλλα διάφορα οἷον περὶ προφορᾶς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Τὸ τοῦ Ἀχιλλέως δράμα συνέγραψεν ἐν Ἰασίῳ κατ' ἐπίμονον ἐπιθυμίαν τοῦ ἡγεμόνος Α. Μουρούζη, ὅπερ καὶ ἐπαίχθη εἰς τὸ ἐκεῖ θέατρον μετ' ἀρίστης ἐπιτυχίας· οἱ στίχοι τοῦ δράματος τούτου ἀριστοὶ ἂν καὶ τὸ δράμα δὲν ἐφάνη εἰς πολλοὺς κριτικοὺς τόσον εὐάρεστον, ἢ αἰτία εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν εἶχεν ἐμπειρίαν εἰς τὴν δραματικὴν ὕψην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δραματοποιεῖν· διότι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀπαιτεῖται ἰδίᾳ σπουδὴ καὶ πολυχρόνιος πείρα.

Ἐρωτώμενος πολλάκις ὑπὸ τῶν σπουδαίων φίλων του, διατί δὲν ἀπεκατεστάθη εἰς πρωτεύουσάν τινα τῆς Εὐρώπης ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πατρίδος; ἀπεκρίνετο εὐφυστάτα, ἔνεκα τῆς πενίας· τὸ ἀντιληπτικόν, τὸ μνημονικόν, καὶ ἡ ὀρθὴ κρίσις ἦσαν εἰς αὐτὸν σπάνιον δῶρον τῆς φύσεως· τὸν Ὅμηρον, τὸν Ἡρόδοτον, τὸν Ἱπποκράτην, καὶ τὸν Πλάτωνα, πρὸς

οὗς εἶχε μεγίστην ἀφοσίωσιν, ἐγνώριζε σχεδὸν ἐκ στήθους. Ἄν τις ἀνέφερε κατὰ σύμπτωσιν γνωμικόν τι ἐκ τῶν συγγραφέων τούτων, ἔλεγεν ἀμέσως τὸ μέρος, τὴν σελίδα, καὶ τινὰς προηγουμένους στίχους διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ γνωμικόν. Περὶ δὲ τῆς λαλουμένης γλώσσης τοῦ ἔθνους ἔλεγε συχνάκις ὅτι πρέπει οἱ νέοι νὰ σπουδάζωσι τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καλῶς, καὶ νὰ γράφωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ διορθωμένην, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου θέλει φθάσῃ ἡ γλῶσσα μας εἰς τὸν προορισμὸν της· « Εἰς τὸ περὶ γλώσσης ὄνειρόν σου, » εἰπὸν τινες αὐτῷ, « μᾶς προτείνεις γλῶσσαν ἀκανόνιστον καὶ μιξοδόρδαρον; » — « Δὲν πρέπει, » εἶπε, « νὰ με λάβητε ὑπ' ὄψιν παίζοντα, ἀλλὰ σπουδάζοντα· τὸ περὶ γλώσσης ὄνειρον ἔκαμα παίζων, καὶ ἐτυπώθη τόσον αὐτὸ, καθὼς καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἄνευ τῆς ἀδείας μου· ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ γράφωμεν τὴν λαλουμένην γλῶσσαν διορθωμένην, κατὰ γραμματικὴν, Ἑλληνικὴν οὖσαν· πρέπει ν' ἀκολουθήσωμεν τὴν πλειονοψηφίαν, ἣτις εἶναι τὸ ἔθνος ὅλον, καὶ οὐχὶ τοῖς ἐλάττονας, οἵτινες εἶναι οἱ λόγιοι· οὗτοι θέλοντες νὰ γράφωσιν ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον δῆθεν ὕψος, γίνονται ἀκατάληπτοι εἰς τὸν λαόν· ἀφίνοντες τὰς Ἑλληνικὰς λέξεις τοῦ λαοῦ, τὰς ὁποίας διατηρεῖ ἀθῶας, καταφεύγουσιν εἰς τὴν λεξιθηρίαν, μὲ σκοπὸν νὰ δείξωσιν, ὅτι τάχα γνωρίζουσι τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά, ὥς νὰ ᾔναι τοῦ λαοῦ ἡ γλῶσσα Κινεζικὴ. » Πρὸς δὲ τοὺς τοιούτους ἔλεγεν ἔτι τὸ ἐξῆς· « Ἀθλίον λογικόν, πόσον εἶσαι ἀγεωμέτρητον· ποῦ Δημόκριτος νὰ σὲ γελάσῃ, καὶ Ἡράκλειτος νὰ σὲ κλαύσῃ! » — Κατὰ τὸ 1836 ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ ν' ἀσπασθῇ τὰ ἱερὰ καὶ ἑνδοξα μνημεῖα τῶν προγόνων· σκοπὸν εἶχε ν' ἀποκατασταθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ν' ἀρῇσῃ τὰ ὅσα τοῦ ἐκεῖ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ μεγάλη τότε ζέστη, ἔνεκα τῆς ἀπὸ τῶν δένδρων γυμνότητος τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ἐβίασε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Βλαχίαν· τρώοντι δὲ Χρηστοπούλος ἠνοχλεῖτο πολὺ ὑπὸ τῆς θερμότητος τῆς κεφαλῆς του, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἐξύριζεν ὅλην τὴν κεφαλὴν καὶ συχνάκις ἐκράτει αὐτὴν γυμνήν.

Ὁ μεγαλοφυὴς οὗτος ἀνὴρ σύγχρονος τοῦ σοφοῦ Κοραΐ, ἂν εἶχε τὰ μέσα νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς Γαλλίας, βεβαίως ἤθελεν ὠφελῆσαι καὶ αὐτὸς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς φιλολογικῆς τοῦ παιδείας· καταφυγὼν δυστυχῶς ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας εἰς τόπον ἄκαρπον πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, παρεδόθη εἰς τὴν στοϊκὴν ἀπάθειαν.

Ἀπεβίωσεν ὁ ἀνὴρ οὗτος κατὰ τὸ 1847. Γράφοντες ἐν συντόμῳ τὰ περὶ τοῦ ἀρίστου ποιητοῦ μας Χρηστοπούλου, νομίζομεν ὅτι ἡ ἱερὰ σὺτοῦ σκιά δὲν θέλει παροργισθῇ καθ' ἡμῶν, ἂν παρελείψαμέν τινὰ ἄξια λόγου,

καὶ δὲν ἡδυνήθημεν νὰ γράψωμεν προσηκόντως τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἐγράψαμεν ὑπὸ φίλων αὐτοῦ μαθόντες.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ ἔθνος μας εἶχεν ἐν τῇ δουλείᾳ του πολλοὺς σοφοὺς διδασκάλους καὶ πεπαιδευμένους ἄνδρας ἀξίους μνήμης, καλὸν εἶναι, νομίζομεν, νὰ γράψῃ ὅ,τι καθεὶς γνωρίζει περὶ τοῦ βίου ἐκάστου, καὶ τῆς πρὸς τὸ ἔθνος ὠφελείας. Ἡ δικαιοσύνη δὲν συγχωρεῖ τὴν λήθην τῶν τοιούτων.

ΤΡΙ. ΜΠΑΡΤΑΣ.

Σ. Ε. Δὲν ἡδυνήθην νὰ εὔρω τὴν εἰκόνα τοῦ ἀσιδίμου ποιητοῦ.